מסילת ישרים — בבאור מדת החסידות

בְּבֵאוּר מִדַּת הַחֲסִידוּתמִדַּת הַחֲסִידוּת צְרִיכָה הִיא בֶּאֱמֶת לְבֵאוּר גָּדוֹל, כִּי מִנְהָגִים רַבִּים וּדְרָכִים רַבִּים עוֹבְרִים בֵּין רַבִּים מִבְּנֵי הָאָדָם בְּשֵׁם חֲסִידוּת, וְאֵינָם אֶלָּא גָּלְמֵי חֲסִידוּת בְּלִי תֹּאַר וּבְלִי צוּרָה וּבְלִי תִּקּוּן

וְנִמְשַׁךְ זֶה מֵחֶסְרוֹן הָעִיּוּן וְהַהַשְׂכָּלָה הָאֲמִתִּית אֲשֶׁר לְבַעֲלֵי הַמִּדּוֹת הָהֵם, כִּי לֹא טָרְחוּ וְלֹא נִתְיַגְּעוּ לָדַעַת אֶת דֶּרֶךְ ה' בִּידִיעָה בְּרוּרָה וִישָׁרָה, אֶלָּא הִתְחַסְּדוּ וְהָלְכוּ בְּמָה שֶׁנִּזְדַּמֵּן לָהֶם לְפִי הַסְּבָרָא הָרִאשׁוֹנָה, וְלֹא הֶעֱמִיקוּ בַּדְּבָרִים וְלֹא שָׁקְלוּ אוֹתָם בְּמֹאזְנֵי הַחָכְמָה.

וְהִנֵּה אֵלֶּה הִבְאִישׁוּ אֶת רֵיחַ הַחֲסִידוּת בְּעֵינֵי הֲמוֹן הָאֲנָשִׁים, וּמִן הַמַּשְׂכִּילִים עִמָּהֶם, בַּאֲשֶׁר כְּבָר יַחְשְׁבוּ שֶׁהַחֲסִידוּת תָּלוּי בְּדִבְרֵי הֶבֶל אוֹ דְּבָרִים נֶגֶד הַשֵּׂכֶל וְהַדֵּעָה הַנְּכוֹנָה, וְיַאֲמִינוּ הֱיוֹת כָּל הַחֲסִידוּת תָּלוּי רַק בַּאֲמִירַת בַּקָּשׁוֹת רַבּוֹת, וּוִדּוּיִים גְּדוֹלִים, וּבְכִיּוֹת וְהִשְׁתַּחֲוָיוֹת גְּדוֹלוֹת וּבַסְּגוּפִים הַזָּרִים שֶׁיָּמִית בָּהֶם הָאָדָם אֶת עַצְמוֹ, כִּטְבִילוֹת הַקֶּרַח וְהַשֶּׁלֶג וְכַיּוֹצֵא בִּדְבָרִים הָאֵלֶּה.

וְהִנֵּה לֹא יָדְעוּ כִּי אַף עַל פִּי שֶׁקְּצָת דְּבָרִים אֵלֶּה צְרִיכִים לְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה, וּקְצָתָם רְאוּיִים לַפְּרוּשִׁים, הִנֵּה לֹא עַל אֵלֶּה נוֹסַד הַחֲסִידוּת כְּלָל, כִּי אִם הַטּוֹב שֶׁבַּמִּנְהָגִים הָאֵלֶּה הוּא רָאוּי לְהִתְלַוּוֹת אֶל הַחֲסִידוּת.

אַךְ מְצִיאוּת הַחֲסִידוּת עַצְמוֹ הוּא דָּבָר עָמֹק מְאֹד לַהֲבִינוֹ עַל נָכוֹן, וְהוּא מְיֻסָּד עַל יְסוֹדוֹת חָכְמָה רַבָּה וְתִקּוּן הַמַּעֲשֶׂה בְּתַכְלִית אֲשֶׁר רָאוּי לְכָל חֵכַם לֵב לִרְדֹּף אַחֲרָיו, כִּי רַק לַחֲכָמִים לְהַשִּׂיגוֹ בֶּאֱמֶת, וְכֵן אָמְרוּ זַ"ל (אבות פ"ב): לֹא עַם הָאָרֶץ חָסִיד.

וּנְבָאֵר עַתָּה עִנְיָן זֶה עַל הַסֵּדֶר.

הִנֵּה שֹׁרֶשׁ הַחֲסִידוּת הוּא מָה שֶׁאָמְרוּ זַ"ל (ברכות י"ז): אַשְׁרֵי אָדָם שֶׁעָמָלוֹ בַּתּוֹרָה וְעוֹשֶׂה נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרוֹ.

וְהָעִנְיָן הוּא כִּי הִנֵּה הַמִּצְוֹת הַמּוּטָלוֹת עַל כָּל יִשְׂרָאֵל כְּבָר יְדוּעוֹת הֵן וְחוֹבָתָן יְדוּעָה עַד הֵיכָן הִיא מַגַּעַת.

אָמְנָם מִי שֶׁאוֹהֵב אֶת הַבּוֹרֵא ית"ש אַהֲבָה אֲמִתִּית לֹא יִשְׁתַּדֵּל וְיכַוֵּן לִפְטוֹר עַצְמוֹ בְּמַה שֶׁכְּבָר מְפֹרָסָם מִן הַחוֹבָה אֲשֶׁר עַל כָּל יִשְׂרָאֵל בִּכְלָל, אֶלָּא יִקְרֶה לוֹ כְּמוֹ שֶׁיִּקְרֶה אֶל בֵּן אוֹהֵב אָבִיו שֶׁאִלּוּ יָגְלָה אָבִיו אֶת דַּעְתּוֹ גִּלּוּי מְעַט שֶׁהוּא חָפֵץ בְּדָבָר מִן הַדְּבָרִים, כְּבָר יַרְבֶּה הַבֵּן בַּדָּבָר הַהוּא וּבַמַּעֲשֶׂה הַהוּא כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל. וְאַף עַל פִּי שֶׁלֹּא אָמַרוֹ אָבִיו אֶלָּא פַּעַם אַחַת וּבַחֲצִי דִּבּוּר, הִנֵּה דַּי לְאוֹתוֹ הַבֵּן לְהָבִין הֵיכָן הֵיכָן דַּעְתּוֹ שֶׁל אָבִיו נוֹטָה לַעֲשׂוֹת לוֹ גַּם אֶת אֲשֶׁר לֹא אָמַר לוֹ בְּפֵרוּשׁ, כֵּיוָן שֶׁיּוּכַל לָדוּן בְּעַצְמוֹ שֶׁיִּהְיֶה הַדָּבָר הַהוּא נַחַת רוּחַ לְפָנָיו וְלֹא יַמְתִּין שֶׁיְּצַוֵּהוּ יוֹתֵר בְּפֵרוּשׁ אוֹ שֶׁיֹּאמַר לוֹ פַּעַם אַחֶרֶת.

וְהִנֵּה דָּבָר זֶה אֲנַחְנוּ רוֹאִים אוֹתוֹ בְּעֵינֵינוּ שֶׁיִּוָּלֵד בְּכָל עֵת וּבְכָל שָׁעָה בֵּין כָּל אוֹהֵב וָרֵעַ, בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, בֵּין אָב וּבְנוֹ,

כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר בֵּין כָּל מִי שֶׁהָאַהֲבָה בֵּינֵיהֶם עַזָּה בֶּאֱמֶת. שֶׁלֹּא יֹאמַר לֹא נִצְטַוֵּיתִי יוֹתֵר, דַּי לִי בַּמָּה שֶׁנִּצְטַוֵּיתִי בְּפֵרוּשׁ, אֶלָּא מִמָּה שֶׁנִּצְטַוָּה יָדוּן עַל דַּעַת הַמְצַוֶּה וְיִשְׁתַּדֵּל לַעֲשׂוֹת לוֹ מַה שֶּׁיּוֹכַל לָדוּן שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לְנַחַת.

וְהִנֵּה כַּמִּקְרֶה הַזֶּה יִקְרֶה לְמִי שֶׁאוֹהֵב אֶת בּוֹרְאוֹ גַּם כֵּן אַהֲבָה נֶאֱמֶנֶת, כִּי גַּם הוּא מִסּוּג הָאוֹהֲבִים וְתִהְיֶינָה לוֹ הַמִּצְוֹת אֲשֶׁר צִוּוָּם גָּלוּי וּמְפֹרָסָם לְגִלּוּי דַּעַת לְבַד לָדַעַת שֶׁאֶל הָעִנְיָן הַהוּא נוֹטֶה רְצוֹנוֹ וְחֶפְצוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, וְאָז לֹא יֹאמַר דַּי לִי בַּמָּה שֶׁאָמוּר בְּפֵרוּשׁ, אוֹ אֶפְטוֹר עַצְמִי בַּמָּה שֶׁמָּטָל עָלַי עַל כָּל פָּנִים, אֶלָּא אַדְרַבָּא יֹאמַר כֵּיוָן שֶׁכְּבָר מָצָאתִי רָאיתִי שֶׁחֶפְצוֹ יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ נוֹטֶה לָזֶה, יִהְיֶה לִי לְעֵינַיִם לְהַרְבּוֹת בְּזֶה הָעִנְיָן וּלְהַרְחִיב אוֹתוֹ בְּכָל הַצְּדָדִין שֶׁאוּכַל לָדוּן שֶׁרְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ חָפֵץ בּוֹ, וְזֶהוּ הַנִּקְרָא עוֹשֶׂה נַחַת רוּחַ לְיוֹצְרוֹ.

נִמְצָא כְּלָל הַחֲסִידוּת הַרְחָבַת קִיּוּם כָּל הַמִּצְוֹת בְּכָל הַצְּדָדִין וְהַתְנָאִים שֶׁרָאוּי וְשֶׁאֶפְשָׁר.

וְהִנֵּךְ רוֹאֶה שֶׁהַחֲסִידוּת מִמִּין הַפְּרִישׁוּת, אֶלָּא שֶׁהַפְּרִישׁוּת בַּלָּאוִין וְהַחֲסִידוּת בַּעֲשִׂין וּשְׁנֵיהֶם עִנְיָן אֶחָד, שֶׁהוּא לְהוֹסִיף עַל הַמְפֹרָשׁ מָה שֶׁנּוֹכַל לָדוּן לְפִי הַמִּצְוָה הַמְפֹרֶשֶׁת שֶׁיִּהְיֶה נַחַת רוּחַ לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ, זֶהוּ גֶּדֶר הַחֲסִידוּת הָאֲמִתִּי.

וְעַתָּה נְבָאֵר חֲלָקָיו הָרָאשִׁיִּים.